

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. เสาวนีย์ อัสวโรจน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓/๒๕๔๕

วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้แจ้งเห็นจริง

ด้วยนายทะเบียนพรรคการเมืองมีคำร้อง ลงวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้แจ้งเห็นจริง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง เนื่องจากพรรคผู้แจ้งเห็นจริงฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖ ซึ่งเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) และวรรคสอง

๑. สรุปข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องของผู้ร้องสรุปความได้ ดังนี้

พรรคผู้แจ้งเห็นจริง ซึ่งได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งพรรค เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๔๓ ได้แจ้งต่อประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๔๔ ว่าเนื่องจากคณะกรรมการบริหารพรรคผู้แจ้งเห็นจริง จำนวน ๑๖ คน ได้ลาออกจากตำแหน่งซึ่งทำให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งหมด พรรคผู้แจ้งเห็นจริงจึงได้มีการจัดประชุมใหญ่ของพรรคฯ ในวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔ โดยมีการประชุม ณ บ้านเลขที่ ๕ หมู่ที่ ๔ ตำบลลำพูน อําเภอลำพูน จังหัดนครศรีธรรมราช เพื่อเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคฯ พ.ศ. ๒๕๔๓ จำนวน ๕ ข้อ และเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคฯ ชุดใหม่ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๑๑๔ คน

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยประธานกรรมการการเลือกตั้งได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในจังหวัดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง คือ จังหวัดสระบุรี นองคาย เชียงใหม่ และนครศรีธรรมราช ตรวจสอบการจัดประชุมใหญ่ของพรรคผู้แจ้งเห็นจริง กรณีการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคและการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคตามมติที่ประชุมใหญ่สามัญของพรรคดังกล่าว ปรากฏว่าสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสระบุรี นองคาย เชียงใหม่ ได้รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ได้สอบปากคำผู้ที่ปรากฏรายชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมโดยให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่า ได้รับหนังสือเชิญประชุมใหญ่สามัญพรรคผู้แจ้งเห็นจริง

และได้มีการจัดประชุมใหญ่สามัญในวันเวลาและสถานที่ดังกล่าวจริง รวมทั้งได้ลงลายมือชื่อผู้เข้าร่วมประชุมด้วยตนเองจริง ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามที่ได้สอบปากคำผู้ที่ปรากฏรายชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๗ คน ได้แก่ นายเจริญ พุ่มด้วง นายเนย สัมฤทธิ์ นางวราภรณ์ กุลสติ นางพวงทิพย์ ระวัง นายวิวัฒน์ คชเชนทร์ นายสุวรรณ คเชนทร์ และนางอนงค์ รักษากิจ โดยให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่า ไม่มีการประชุมใหญ่สามัญที่บ้านเลขที่ ๕ หมู่ที่ ๔ ตำบลถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ได้ประชุมที่บ้านเลขที่ ๑๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากสถานที่ดังกล่าวไม่สะดวกในการจัดประชุมใหญ่เพราะใช้จัดงานแต่งงาน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม ๒๐ กว่าคน และไม่ได้รับหนังสือเชิญประชุมจากพรรคแต่อย่างใด นอกจากนั้นผู้มีรายชื่อเข้าร่วมประชุมบางราย คือ นายวิวัฒน์ คชเชนทร์ นายสุวรรณ คเชนทร์ และนางอนงค์ รักษากิจ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมในวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อเท็จจริงยังไม่ชัดเจน สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้แจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ตรวจสอบข้อเท็จจริงการจัดประชุมใหญ่สามัญพรรคผู้แจ้งเห็นจริงเพิ่มเติม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า ได้สอบปากคำผู้ที่ปรากฏลายมือชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๒๒ คน ปรากฏว่าบุคคลเหล่านั้นให้ถ้อยคำที่สอดคล้องกันว่า ไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรคผู้แจ้งเห็นจริงแต่อย่างใด ไม่ได้เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญในวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว ไม่ได้รับหนังสือเชิญให้เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญ ไม่ได้ลงลายมือชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม และผู้ที่ปรากฏลายมือชื่อเข้าร่วมประชุมใหญ่ ๒ คน คือ นายสินชัย เพ็ชรมาก และ นายไพโรจน์ แสงมณี อยู่ระหว่างต้องโทษจำคุก

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจึงได้เสนอให้ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะ นายทะเบียนพรรคการเมืองใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๗ ให้พรรคผู้แจ้งเห็นจริงชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นสมาชิกพรรค ฯ ของผู้เข้าร่วมประชุม วิธีการเชิญประชุม การลงลายมือชื่อของผู้เข้าร่วมประชุม และมีการจัดประชุมพรรคผู้แจ้งเห็นจริง ในวันเวลาที่กำหนดหรือไม่ โดยให้ดำเนินการภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งพรรคผู้แจ้งเห็นจริงได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า พรรค ฯ มีปัญหาต่าง ๆ เช่น

ที่ตั้งสำนักงานใหญ่ การพ้นจากตำแหน่งของเลขานุการพรรค ฯ กรรมการบริหารพรรค ฯ ลาออก ๑๖ คน ซึ่งทำให้คณะกรรมการบริหารพรรคพ้นจากตำแหน่งทั้งหมด อันมีผลทำให้การประชุมใหญ่สามัญ พรรครู้แจ้งเห็นจริงเป็นไปอย่างรีบเร่ง ประกอบกับพรรค ฯ มีประสบการณ์น้อย จึงจะขอจัดประชุมใหญ่ วิสามัญเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับพรรค ฯ ด้วยความละเอียดรอบคอบต่อไป

อย่างไรก็ตาม สำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติได้นำเรื่องการจัดประชุมใหญ่ของพรรครู้แจ้งเห็นจริงดังกล่าวเข้าพิจารณาในที่ประชุมคณะกรรมการด้านกิจการพรรคการเมือง และการออกเสียงประชามติ และที่ประชุมมีความเห็นว่า การจัดประชุมใหญ่สามัญของพรรครู้แจ้งเห็นจริง ครั้งที่ ๑/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด จึงเห็นควร เสนอประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรครู้แจ้งเห็นจริง และได้มีการเสนอนายทะเบียนพรรคการเมืองให้ดำเนินการ ดังกล่าว

หลังจากได้รับการเสนอให้ยุบพรรครู้แจ้งเห็นจริง นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าพรรครู้แจ้งเห็นจริงไม่ได้ปฏิบัติตามข้อบังคับของพรรครู้แจ้งเห็นจริงและตามกฎหมาย ดังนี้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖ กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้แทนสาขาพรรคการเมือง และสมาชิกตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง ซึ่งข้อบังคับของพรรครู้แจ้งเห็นจริง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๖๕ และข้อ ๗๐ กำหนดให้การประชุมใหญ่ของพรรคต้องประกอบด้วย สมาชิกของพรรค สมาชิกของพรรคที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้น สมาชิกที่เป็นรัฐมนตรีในขณะนั้น ผู้แทนของสาขาพรรคในกรณีที่มีสาขาพรรค สมาชิกที่ได้รับเชิญ จากคณะกรรมการบริหารพรรค ซึ่งการประชุมใหญ่ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน จึงจะครบองค์ประชุม แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการจัดประชุมใหญ่ของพรรครู้แจ้งเห็นจริงว่า ผู้ที่ปรากฏชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม ๓ คน คือ นายเจริญ พุ่มด้วง นายเนย สัมฤทธิ์ และ นายสุวรรณ คะเชนทร์ ให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่า ไม่มีการประชุมใหญ่สามัญ ณ บ้านเลขที่ ๕ หมู่ที่ ๔ ตำบลถ้ำพรรณรา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะบ้านดังกล่าวใช้จัดงานแต่งงาน ในวันที่จะมีการประชุมพรรค ฯ แต่ได้มีการประชุม ณ บ้านเลขที่ ๑๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลถ้ำพรรณรา

อำเภอถ้ำพรรณรา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม ๒๐ กว่าคน และผู้ที่มีลายมือชื่อปรากฏอยู่ว่าเข้าร่วมประชุมพรรค ๒๕ คน ให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่าไม่เคยสมัครเป็นสมาชิกพรรค รู้แจ้งเห็นจริง ไม่ได้เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญของพรรค ฯ ในวัน เวลา และสถานที่ที่ระบุไว้ ไม่ได้ลงลายมือชื่อในการประชุม และผู้ที่ปรากฏลายมือชื่อในการประชุมสองคนอยู่ระหว่างต้องโทษจำคุก ดังนั้น การประชุมใหญ่สามัญพรรค รู้แจ้งเห็นจริง จึงมีผู้เข้าร่วมประชุมเพียง ๘๕ คน เนื่องจากจำนวนที่พรรค ฯ แจ้งไว้ คือ ๑๑๔ คน แต่มีผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกพรรคและไม่ได้เข้าร่วมประชุมจำนวน ๒๕ คน ดังกล่าวมาแล้ว และไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับพรรค รู้แจ้งเห็นจริง พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗๐ เพราะผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญของพรรค ฯ มีจำนวนน้อยกว่า ๑๐๐ คน อันทำให้ไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖ ซึ่งเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมือง ได้ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

ดังนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรค รู้แจ้งเห็นจริง เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖ และข้อบังคับพรรค รู้แจ้งเห็นจริง พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗๐

๒. การดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีมติให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๖ ข้อ ๑๒ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๘ พร้อมทั้งได้ส่งสำเนาคำร้องไปยังพรรค รู้แจ้งเห็นจริง ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหรือถือว่าได้รับสำเนาคำร้อง

ต่อมาพรรค รู้แจ้งเห็นจริง โดยนายชัชชรส เปล่งแสงสว่าง หรือพีรเดช แสงสว่าง รักษาการหัวหน้าพรรค ได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๙ สรุปได้ว่า พรรค รู้แจ้งเห็นจริง ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๕ แต่ขณะที่ยังไม่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้เกิดความขัดแย้งกันทางความคิดในคณะกรรมการบริหารของพรรค รู้แจ้งเห็นจริง อันเป็นเหตุให้คณะกรรมการบริหารของพรรค รู้แจ้งเห็นจริงจำนวน ๑๖ คน ลาออกจากตำแหน่ง ผู้รักษาการหัวหน้าพรรค ฯ จึงได้ทำหนังสือเชิญประชุมใหญ่สามัญพรรค ฯ โดยรีบเร่งและไม่ชำนานญระเบียบข้อกฎหมายต่าง ๆ ของสำนักงาน

คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบกับคณะกรรมการบริหารพรรคทั้งหมด ๑๘ คน มีความรู้ความเข้าใจน้อย หรือมีการศึกษาในระดับต่ำ เพราะเป็นชาวบ้านเสียส่วนใหญ่ ทำให้มีความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกันจนเป็นผลทำให้เกิดความขัดแย้งกันเป็นระยะ ๆ ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และเกิดความผิดพลาดในระยะเบียดข้อกฎหมายหลายครั้งแต่ก็ได้รับการชี้แนะและยืดหยุ่นจากคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในระดับจังหวัดและส่วนกลางเป็นอย่างดี ดังนั้น พรรคผู้แจ้งเห็นจริงจึงขอยอมรับมติของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้แจ้งเห็นจริง โดยพรรคผู้แจ้งเห็นจริงไม่ขอโต้แย้งข้อกล่าวหาใด ๆ ทั้งสิ้น

๓. ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยและคำวินิจฉัย

พิเคราะห์แล้ว มีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยว่าพรรคผู้แจ้งเห็นจริง มิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๖ อันเป็นเหตุให้ต้องยุบพรรคตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) หรือไม่ ซึ่งมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า

“ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้แทนของสาขาพรรคการเมือง และสมาชิก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

ในระหว่างที่พรรคการเมืองใดดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๕ ให้ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองนั้นประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง”

มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า

“พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง

(๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน

(๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด ๕

(๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๕ หรือ

มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้นำศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นำนายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา”

ข้อบังคับพรรคผู้แจ้งเห็นจริง พ.ศ. ๒๕๔๖

ข้อ ๖๕

“การประชุมใหญ่วิสามัญหรือสามัญประกอบด้วยสมาชิกของพรรค ดังต่อไปนี้

- (๑) กรรมการบริหารพรรค
- (๒) สมาชิกของพรรคที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้น
- (๓) สมาชิกที่เป็นรัฐมนตรีในขณะนั้น
- (๔) ผู้แทนสาขาพรรคตามข้อ ๖๕ ในกรณีที่มีสาขาพรรค
- (๕) สมาชิกพรรคที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารพรรค”

ข้อ ๗๐

“ในการประชุมใหญ่ต้องมีสมาชิกตามข้อ ๖๕ มาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนจึงจะเป็นองค์ประชุม การลงมติให้ถือเสียงข้างมากของสมาชิกที่มาประชุมในกรณีที่มีเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด”

ข้อ ๗๒

“กิจการดังต่อไปนี้ให้กระทำโดยที่ประชุมใหญ่เท่านั้น

- (๑) การเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรค
- (๒) การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรค
- (๓) เลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคหรือกรรมการบริหารพรรค
- (๔) รับรองงบการเงินประจำปีของพรรค
- (๕) กิจการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติและประกาศของคณะกรรมการเลือกตั้งกำหนด”

พิจารณาบทบัญญัติต่าง ๆ ข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่า พระรคการเมืองจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ และข้อบังคับของพรรคในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรค การเปลี่ยนคณะกรรมการบริหารพรรค โดยต้องทำให้ถูกต้องตามความเป็นจริงด้วย หากไม่ดำเนินการหรือดำเนินการไม่ถูกต้องย่อมเป็นเหตุให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้สั่งยุบพรรคได้ ตลอดจนต้องคืนเงินให้แก่กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง และมีความรับผิดชอบทางอาญา

พิเคราะห์แล้ว เมื่อข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่ปรากฏจากคำร้องของผู้ร้องซึ่งมิได้มีการโต้แย้งจากผู้ถูกร้องฟังได้ว่า พรรครู้แจ้งเห็นจริง ได้จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๘ ในวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๘ เพื่อเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรครู้แจ้งเห็นจริง พ.ศ. ๒๕๔๗ จำนวน ๕ ข้อ และเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารของพรรคชุดใหม่ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๑๑๔ คน แต่จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสระบุรี หนองคาย เชียงใหม่ และนครศรีธรรมราชแล้ว โดยเฉพาะทางสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นจังหวัดที่แจ้งว่ามีการประชุมใหญ่พรรครู้แจ้งเห็นจริง พบว่าการประชุมใหญ่ของพรรคมีองค์ประชุมไม่ครบตามข้อบังคับของพรรคที่กำหนดให้การประชุมใหญ่ต้องมีสมาชิกพรรคมาร่วมประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน แต่ปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมประชุมเพียงไม่เกิน ๘๙ คน ประกอบกับในการยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาต่อศาลรัฐธรรมนูญพรรครู้แจ้งเห็นจริงได้ยอมรับมติของนายทะเบียนพรรคการเมืองที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรครู้แจ้งเห็นจริง โดยไม่ได้แย้งข้อกล่าวหาใด ๆ ทั้งสิ้น

ดังนั้น ข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติได้ว่า พรรครู้แจ้งเห็นจริงได้จัดประชุมใหญ่สามัญของพรรคฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๔๘ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมไม่ถึงหนึ่งร้อยคนซึ่งไม่เป็นไปตามข้อบังคับพรรครู้แจ้งเห็นจริง พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗๐ จึงเป็นการไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖ อันเป็นเหตุให้ยุบพรรครู้แจ้งเห็นจริง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) และวรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคผู้แจ้งเห็นจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมือง โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาสตราจารย์ ดร. เสาวนีย์ อัสวโรจน์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ